

HOTĂRÎREA CURȚII CONSTITUȚIONALE
Cu privire la controlul constituționalității Hotărîrii
Guvernului Republicii Moldova nr. 969 din 30 decembrie 1994

Nr.662 din 05.10.95

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.58/662 din 19.10.1995

* * *

În numele Republicii Moldova

Plenul Curții Constituționale a Republicii Moldova în componența

Eugen Sofroni - președinte

Gheorghe Susarenco - judecător

Nicolae Osmochescu - judecător

Ion Vasilati - judecător-raportor

Galina Pancratov - grefier

cu participarea reprezentanților fracțiunii parlamentare "Blocul Țăranilor și Intelectualilor" domnii Vasile Nedelciuc, Mihai Ghimpu, deputați în Parlamentul Republicii Moldova și a reprezentanților Guvernului domnii Alexandru Bogos și Semion Arnaut conducându-se de art. 135, alin. (1), lit. a) din Constituția Republicii Moldova, art. 4, alin. (1), lit. a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 11-14 din Codul Jurisdicției Constituționale, a examinat în ședință plenară deschisă dosarul cu privire la controlul constituționalității Hotărîrii Guvernului Republicii Moldova nr. 969 din 30 decembrie 1994 "Cu privire la măsurile pentru executarea Hotărîrii Parlamentului Republicii Moldova nr. 213-XIII din 7 septembrie 1994".

Drept pretext pentru examinarea dosarului, conform art. 24 și 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională a servit sesizarea "Blocului Țăranilor și Intelectualilor" din Parlamentul Republicii Moldova privind constituționalitatea Hotărîrii sus-numite. Fracțiunea parlamentară consideră Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 969 din 30 decembrie 1994 "Cu privire la măsurile pentru executarea Hotărîrii Parlamentului Republicii Moldova nr. 213-XIII din 7 septembrie 1994" drept neconstituțională.

Curtea Constituțională, conducându-se de prevederile art. 23 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și prevederile art. 55 din Codul Jurisdicției Constituționale,

A C O N S T A T A T:

La 7 septembrie 1994 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Hotărîrea nr. 213-XIII privind măsurile urgente de lichidare a consecințelor calamităților naturale din august 1994. Prin această Hotărîre Banca Națională, de comun acord cu Guvernul, trebuie să stabilească modalitatea și sursele de acordare a unor credite pe termen de lungă durată cetățenilor, ale căror case au fost deteriorate sau distruse în urma calamităților naturale din 26-27 august 1994 și să prezinte Parlamentului propuneri privind modul de rambursare a creditelor bancare acordate în acest scop Guvernului în ianuarie-iulie 1994. Banca Națională a Moldovei și băncile comerciale urmau să reexamineze și să prelungească termenul de rambursare a creditelor (și dobânzilor la ele) acordate pînă la 1 august 1994 întreprinderilor, organizațiilor și gospodăriilor afectate de calamități. Totodată, în cazuri excepționale Guvernul, de comun acord cu Banca Națională, trebuia să prezinte Parlamentului propuneri privind anularea unor credite evident nerambursabile.

La 30 decembrie 1994 Guvernul Republicii Moldova a emis Hotărîrea nr. 969 "Cu privire la măsurile pentru executarea Hotărîrii Parlamentului Republicii Moldova nr. 213-XIII din 7 septembrie 1994". Prin această Hotărîre (punctele 1-6) 131 de întreprinderi agricole din 19 raioane, afectate de calamitățile naturale în 1994, au fost scutite pe deplin de rambursarea creditelor (inclusiv suma dobânzilor), de achitarea plăților în bugetele de stat și locale pentru impozitele funciar, rutier, pe bunurile imobiliare și de datoriile în Fondul de Social (anexa nr. 1 la

Hotărîrea Guvernului); 322 de gospodării agricole din 30 de raioane au fost scutite de plățile enumerate mai sus parțial, în mărime de 50% (anexa nr. 4 la Hotărîrea Guvernului); 244 de întreprinderi agricole din 31 raioane au fost scutite de achitarea plăților în bugetele de stat și locale pentru impozitele funciar, rutier și pe bunurile imobiliare, percepute în 1994, și de datoriile în Fondul Social (anexa nr. 6 la Hotărîrea Guvernului); 241 de gospodării din 35 de raioane au fost scutite de rambursarea creditelor acordate în vederea completării mijloacelor circulante (anexa nr. 2 la Hotărîrea Guvernului); 93 de gospodării țărănești (de fermieri) din 21 de raioane au fost scutite de rambursarea parțială a creditelor (anexa nr. 3 la Hotărîrea Guvernului); unui număr de 420 de gospodării agricole din 32 de raioane le-a fost prolongat termenul de achitare a datoriilor creditare, le-a fost suspendată suspendată perceperea restanței și a penalităților pentru impozitele funciar, rutier și pe bunurile imobiliare, taxei pe valoarea adăugată și accize, s-au prolongat și termenele de achitare a datoriilor în Fondul Social (anexa nr. 5 la Hotărîrea Guvernului).

Este de menționat că Hotărîrea Guvernului nr. 969 din 30 decembrie 1994, constituționalitatea căreia este contestată în sesizarea fracțiunii parlamentare "Blocul Țăranilor și Intelectualilor", nu a fost publicată în "Monitorul Oficial al Republicii Moldova", de aceea, conform articolului 1, alin. (4) din Legea nr. 173-XIII din 6 iulie 1994 privind modul de publicare și intrare în vigoare și din punct de vedere juridic este nulă. Cu toate acestea, Guvernul a expediat Hotărîrea în cauză spre executare Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova și autorităților publice locale, și actualmente ea se execută de facto. Avînd în vedere cele expuse mai sus și faptul că problema abordată în sesizarea fracțiunii parlamentare are caracter de drept, Curtea Constituțională prin decizia din 4 septembrie 1995 a hotărît să primească sesizarea spre examinare în fond și să o includă în ordinea de zi.

Curtea Constituțională consideră indiscutabilă necesitatea elaborării de către Guvernul Republicii Moldova a măsurilor urgente pentru lichidarea consecințelor calamităților naturale, care au avut loc în 1994. Totodată consideră că Guvernul era obligat să elaboreze măsurile convenite numai în condițiile prevederilor Constituției și în limita atribuțiilor sale.

Din analiza textului Hotărîrii Guvernului nr. 969 din 30 decembrie 1994 se desprinde concluzia că, scutirea gospodăriilor agricole afectate de calamități, de rambursarea creditelor, scutirea pe deplin sau parțial de plățile în bugetele de stat și locale a impozitelor funciar, rutier, pe bunurile imobiliare și de datoriile în Fondul Social, ceea ce a condus la reducerea considerabilă a veniturilor în bugetul de stat pe anii 1994 și 1995, aprobate deja prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 218 din 15 decembrie 1993 și Legea Parlamentului Republicii Moldova nr. 342-XIII din 22 decembrie 1994. Prin Hotărîrea Guvernului sus-menționată veniturile au fost reduse cu peste 125 mln. de lei. Conform art. 132 din Constituția Republicii Moldova impozitele, taxele și orice alte venituri ale bugetului de stat și ale bugetului asigurărilor sociale de stat se stabilesc de organul reprezentativ suprem și legislativ al țării. Conform art. 66, lit. h) din Constituție aprobarea bugetului statului și exercitarea controlului asupra lui ține în exclusivitate de competența Parlamentului. Competența Guvernului în această problemă este strict determinată în art. 131, alin. (2) din Constituție: "Guvernul elaborează anual proiectul bugetului de stat și bugetului asigurărilor sociale de stat, pe care le supune, separat, aprobării Parlamentului".

Este de menționat și faptul că nu există nici un act normativ care ar autoriza Guvernul să rectifice de sine stătător bugetul de stat, deja aprobat de către Parlament. Asemenea atribuții nu sînt prevăzute nici în Legea nr. 381-XIII din 29 noiembrie 1990 "Cu privire la sistemul bugetar" nici în Legea nr. 64-XII din 31 mai 1990 "Cu privire la Guvern".

Într-adevăr, conform art. 16, alin. (5) din Legea bugetului de stat pe anul 1995, întreprinderile agricole se scutesc de plata folosirea drumurilor auto și altor construcții rutiere, dar aceasta este prevăzut numai pentru pămînturile cu destinație agricolă.

Guvernul a motivat elaborarea Hotărîrii nr. 969 din 30 decembrie 1994 prin necesitatea executării Hotărîrii Parlamentului Republicii Moldova nr. 213-XIII din 7 septembrie 1994. Curtea Constituțională consideră această motivare drept nesatisfăcătoare. Simplă comparație a textului Hotărîrii Guvernului cu textul Hotărîrii Parlamentului confirmă concluzia Curții Constituționale. Totodată este de menționat că, potrivit art. 2, punct. a) din Hotărîrea nr. 213-XIII din 7 septembrie 1994, Parlamentul într-adevăr a obligat Banca Națională și băncile comerciale să reexamineze și să prelungească pînă la 1 august 1994 termenul de rambursare a creditelor (și a dobînzilor la ele) acordate întreprinderilor, organizațiilor și gospodăriilor afectate de calamitățile naturale. Dar reține atenția faptul că Guvernul prin Hotărîrea nr. 969 din 30 decembrie 1994 (anexa nr. 5, punct.(2)), nu numai că a prelungit termenul de rambursare a creditelor, dar a suspendat totodată și perceperea restanței și a penalităților pentru impozitele funciar, rutier și pe bunurile imobiliare, pe valoarea adăugată și accize, a prolongat termenele de achitare a datoriilor în Fondul Social unui număr de 420 gospodării din 32 raioane, afectate de calamități, deși, conform Departamentului pentru protecția civilă și situații extraordinare, în august 1994 calamitățile naturale au avut loc doar în 22 raioane.

Așadar, Curtea Constituțională consideră sesizarea fracțiunii parlamentare "Blocul Țăranilor și Intelectualilor" drept întemeiată.

Adoptînd Hotărîrea nr. 969 din 30 decembrie 1994 (punctele 1-6) Guvernul a depășit atribuțiile sale și a încălcat unul din principiile generale despre separarea puterii de stat. Hotărîrea sus-menționată a Guvernului (punctele 1-6) contravine art. 6, art. 66, litera h), art. 131 alin. (2) și art. 132 din Constituția Republicii Moldova din care motiv Curtea Constituțională ca garant al asigurării realizării principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească, constată neconstituționalitatea Hotărîrii Guvernului Republicii Moldova nr. 969 din 30 decembrie 1994 (punctele 1-6).

Conform punct. 7-10 din Hotărîrea contestată a Guvernului, Ministerului Finanțelor și Ministerului Agriculturii și Alimentației le-au fost date indicații concrete, s-au abrogat anumite puncte din unele Hotărîri ale Guvernului, iar asupra unor gospodării au fost extinse acțiunile prevăzute de Hotărîrile Guvernului elaborate anterior. Prevederile pct. 7-10 țin de atribuțiile Guvernului și constituționalitatea lor nu este contestată de nimeni.

Avînd în vedere considerentele expuse în temeiul art. 140 din Constituția Republicii Moldova art. 1, literele a) și b) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, conducîndu-se de art. 62 și art. 68 din Codul Jurisdicției Constituționale,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA HOTĂRĂȘTE:

1. Recunoaște neconstituționale prevederile punctelor 1-6 din Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 969 din 30 decembrie 1994 "Cu privire la măsurile pentru executarea Hotărîrii Parlamentului Republicii Moldova nr. 213-XIII din 7 septembrie 1994".

2. Prezenta Hotărîre intră în vigoare la data adoptării, este definitivă și nu poate fi atacată.

3. Prezenta Hotărîre se aduce la cunoștința Președintelui Republicii Moldova, Președintelui Parlamentului Republicii Moldova, Guvernului Republicii Moldova, fracțiunii "Blocul Țăranilor și Intelectualilor" din Parlamentul Republicii Moldova, Procurorului General al Republicii Moldova.

4. Hotărîrea se publică în "Monitorul Oficial al Republicii Moldova" în termen de 10 zile de la data adoptării.

Președinte

E.Sofroni